

Gras is om in te liggen, deel 31

John Bruinsma

Het Spank.

Het is niet geheel aan te raden om in het gras te gaan liggen in het hier te beschrijven weilandcomplex. Het gebied, ten oosten van Nijnsel, juist ten noorden van de Hazeputten, bij de buurtschap Het Spank, bestaat vooral uit vochtige weiden en bovendien is er bij het ingeschaarde vee een kwaai stier.

Het gebied is al enige jaren eigendom van Staatsbosbeheer. Deze aflevering van 'Gras' is het verslag van een excursie op 3 juni 1992 door Frank Sonneberg (Staatsbosbeheer) en ondergetekende. We hebben uitsluitend op de flora gelet en realiseren ons dat de soortenlijst zeker niet compleet is. Niettemin een eerste poging tot beschrijving.

Het gebied is van oorsprong waarschijnlijk een moerassige laagte aan de rand van de Dommelvallei. Het is bij de ontginning blijkbaar niet echt goed gelukt het gebied goed te ontwateren: het is er tamelijk vochtig. De bodem bestaat voor een groot deel uit veen, hetgeen in onze regio tamelijk zeldzaam is. Te vermoeden valt dat er kwelwater uit de bossen rond de Hazeputten in het Spank aan de oppervlakte komt. Het vochtige karakter zal ertoe hebben bijgedragen dat er nooit een 'modern', tot extreme soortenarmoede leidend agrarisch beheer heeft plaatsgevonden.

Het gebied bevat niet zozeer landelijk zeldzame soorten maar wel soorten die lokaal zeker niet algemeen zijn. Een voorbeeld hiervan is het Moerasviooltje: landelijk 'algemeen', lokaal niet meer dan 'minder algemeen'. Schilderprijs is landelijk 'minder algemeen', lokaal 'vrij zeldzaam'. Blaaszegge is zowel landelijk als lokaal 'minder algemeen'. Waterkruiskruid is landelijk 'algemeen', lokaal 'zeldzaam': beperkt tot de weinige laagveengebieden in de beekdalen. Grote watereppe is landelijk zelfs 'zeer algemeen', lokaal komt hij niet verder dan 'minder algemeen'. Snavelzegge en Kruiwend struisgras in een weilandgebied is ook niet alledaags. Het grote aantal zeggen is op zich al een teken van een interessante vegetatie.

Voor de slootjes tegen de Hazeputten en de hoofdontwatering daar in de buurt hebben een flora die op kwel duidt. Er komen o.a. voor: massaal Waterpostelein, veel Waterviolier en ook Holpijp. Waterviolier en Holpijp zijn notoire kwelindicatoren. Waterpostelein is dat niet persé, maar als soort van voedselarme omstandigheden duidt het in een voedselrijke omgeving als een weiland wel op een bijzondere omstandigheid op de groeiplaats.

Niet alleen sloten en slootkanten zijn interessant, op een aantal plaatsen de weiden zelf ook. Echte koekoeksbloem komt dank zij het 'normale' agrarisch beheer bijna nog alleen in sloot- en greppelranden voor, maar in het Spank groeit hij ook nog op verscheidene plaatsen in de weiden zelf. Beemdlangbloem heet een 'gewone' graslandsoort, maar is in onze regio vrijwel nergens meer te vinden. Hetzelfde geldt voor Kamgras. Een veel voorkomend gras in het gebied (het meeste?) is Gestreepte witbol. Het lijkt mij indiceren dat er in het gebied veen ligt te verdrogen en dus te mineraliseren.

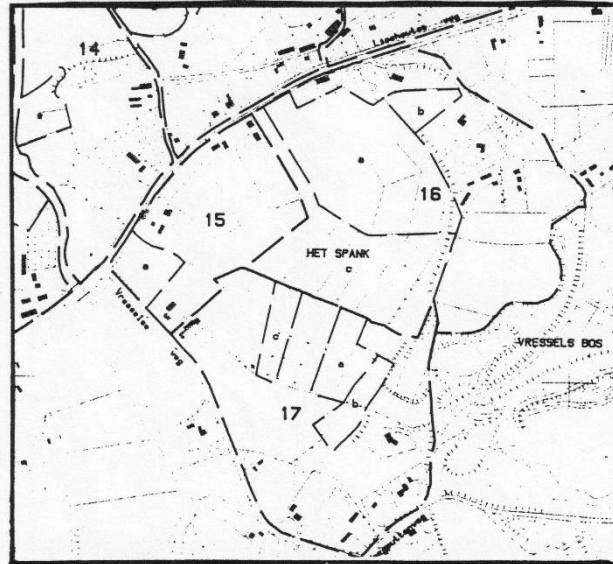
In het gebied komen enkele boomsingels voor. Onder de eiken groeit onder andere Gelderse roos, Geoorde wilg, Pijpestrootje en diverse varens, waaronder Koningsvaren.

De conclusie is dat Het Spank een interessant weilandgebied op veen is, waar een aantal interessante vegetaties voorkomen. Schrijver dezes wenst Staatsbosbeheer wijsheid in het beheer. Is het bijvoorbeeld mogelijk en wenselijk om de waterstand te verhogen? (Heeft het wel zin te streven naar verschraling als de oxidatie van je bodem 'eindeloos' voedingsstoffen vrij maakt?) Hoe beheer je de (vegetatie van) de kwelsloten? Moeten de slootranden wel worden beschermd tegen uittrappen of is de huidige variatie in slootkantsoorten daar juist gekomen doordat het vee daar vrijelijk kon lopen?

Ook ten noorden van de weg Nijnsel-Lieshout liggen in hetzelfde km-blok weitjes met deels dezelfde flora, maar gemiddeld genomen armer.

John Bruinsma

P.S. Liefhebbers van moeilijkheden kunnen in Het Spank hun hart ophalen aan de overgangsvormen tussen Gewone- en Scherpe zegge (*Carex nigra* en *C. acuta*). Bij elkaar groeien planten met allerlei lengte, aantal mannelijke aartjes en lengte onderste schutblad. Echte liefhebbers kan ik ook elders wel zo'n populatie wijzen.

SOORTENLIJST EXCURSIE HET SPANK. 3 JUNI 1992

<i>Achillea ptarmica</i>	Wilde bertram	
<i>Agrostis canina</i>	Kruipend struisgras	
<i>Alopecurus geniculatus</i>	Geknikte vossestaart	
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Gewoon reukgras	
<i>Callitriche platycarpa</i>	Gewoon sterrekroos	
<i>Caltha palustris</i> subsp. <i>palustris</i>	Gewone dotterbloem	
<i>Carex. acuta</i>	Scherpe zegge	
<i>Carex disticha</i>	Tweerijige zegge	
<i>Carex hirta</i>	Ruige zegge	
<i>Carex nigra</i>	Zwarte zegge	
<i>Carex ovalis</i>	Hazezegge	
<i>Carex remota</i>	IJle zegge	
<i>Carex rostrata</i>	snavel zegge	
<i>Carex vesicaria</i>	Blaas zegge	
<i>Cynosurus cristatus</i>	Kamgras	
<i>Deschampsia cespitosa</i>	Ruwe smele	
<i>Eleocharis palustris</i> subsp. <i>palustris</i>	Gewone waterbies	
<i>Epilobium hirsutum</i>	Harig wilgeroosje	
<i>Egisetum fluviatile</i>	Holpijp	
<i>Egisetum palustre</i>	Lidrus	
<i>Festuca pratensis</i>	Beemdlangbloem	
<i>Filipendula ulmaria</i>	Moerasspirea	
<i>Galium palustre</i>	Moeraswalstro	
<i>Glyceria fluitans</i>	Mannagrass	
<i>Glyceria maxima</i>	Liesgras	
<i>Holcus lanatus</i>	Gestreepte witbol	
<i>Hottonia palustris</i>	Waterviolier	
<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>	Kikkerbeet	
<i>Iris pseudacorus</i>	Gele lis	
<i>Leucanthemum vulgare</i>	Margriet	
<i>Lonicera periclymenum</i>	Wilde kamperfoelie	
<i>Lotus uliginosus</i>	Moerasrolklaver	
<i>Lychnis flos-cuculi</i>	Echte koekoeksbloem	

<i>Lycopus europaeus</i>	Wolfspoot
<i>Lythrum portula</i>	Waterpostelein
<i>Molinia caerulea</i>	Pijpestrootje
<i>Myosotis laxa</i>	Zompvergeet-mij-nietje
<i>Myosotis palustris</i>	Moerasvergeet-mij-nietje
<i>Oenanthe aquatica</i>	Watertorkruid
<i>Osmunda regalis</i>	Koningsvaren
<i>Peucedanum palustre</i>	Melkeppe
<i>Phalaris arundinacea</i>	Rietgras
<i>Phleum pratense</i> subsp <i>pratense</i>	Timoteegras
<i>Poa pratensis</i>	Veldbeemdgras
<i>Poa trivialis</i>	Ruw beemdgras
<i>Potentilla palustris</i>	Wateraardbei
<i>Ranunculus flammula</i>	Egelboterbloem
<i>Rorippa palustris</i>	Moeraskers
<i>Rumex hydrolapathum</i>	Waterzuring
<i>Rumex x pratensis</i>	Bernzuring
<i>Salix aurita</i>	Geoorde wilg
<i>Salix cinerea</i>	Grauwe wilg
<i>Scutellaria galericulata</i>	Blauw glidkruid
<i>Senecio aquaticus</i>	Waterkruiskruid
<i>Solanum dulcamara</i>	Bitterzoet
<i>Stellaria palustris</i>	Zeegroene muur
<i>Veronica scutellata</i>	Schildereprijs
<i>Viburnum opulus</i>	Gelderse roos
<i>Viola palustris</i>	Moerasviooltje

